

πτώσις μᾶλλον καὶ φορὰ τῶν περιστάσεων· ὅθεν ἐνδέχεται ἀντὶ ὥφελείας νὰ προξενήσῃ ἐλάθην· καὶ ἀντὶ ἀληθειῶν, ν' ἀφήσῃ εἰς τὸν νοῦν προλήψεις καὶ φαντασίας ψευδεῖς. Διὰ τοῦτο ὁ σοφὸς Ὅμηρος δὲν ἐμπιστεύεται τὸν Τηλέμαχον μόνον εἰς τὸ γυμνάσιον τῆς πείρας, ἀλλὰ δίδει εἰς αὐτὸν καὶ παραστάτην τὸν Μέντορα, ὅς τις εἶναι τὸ πεφωτισμένον λογικόν.

γ'. *Ἐκ τῆς ἀνατροφῆς.* Ἡ ἀνατροφή εἶναι σχεδὸν τὸ πᾶν εἰς τὴν διαγωγὴν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὅμως ἀμελεῖται ὑπὸ τῶν ἀρχόντων τῶν πόλεων καὶ ὑπὸ τῶν πλειοτέρων γονέων. Ἀνατρεφόμενοι δὲν κάμνομεν κατ' ἀρχὰς ἄλλο, εἰμὴ νὰ μιμώμεθα, νὰ λαμβάνωμεν ἀκρίτως γνώσεις ἀληθεῖς ἢ ψευδεῖς, καὶ ἔξεις ὥφελίμους ἢ βλαπτικὰς, κατὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν διαγωγὴν τῶν ἀνατρεφόντων. Οὗτοι μεταδίδουσιν εἰς ἡμᾶς τὰς ἰδέας αὐτῶν· συνειθίζουσιν ἡμᾶς νὰ τιμῶμεν ὅ,τι τιμῶσι, νὰ ἀγαπῶμεν ὅ,τι ἀγαπῶσι, καὶ νὰ πράττωμεν ὅ,τι πράττουσιν. Ἰδοὺ τί-νι τρόπῳ αἱ προλήψεις καὶ τὰ ἐλαττώματα τῶν γονέων μεταδίδονται ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην, μέχρι τῶν πλέον μακρυνῶν γενεῶν. Ἄν οἱ γονεῖς ἤξευρον καὶ ἐφρόντιζον νὰ μεταδίδουσιν εἰς ἡμᾶς πάντοτε ἀληθεῖς ἰδέας, καὶ νὰ βάλωσιν ἐξ ἀρχῆς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν καλὰ παραδείγματα, ἠθέλομεν ἔχει ὡς ἐκ φύσεως γνώσεις ἀληθεῖς, νοῦν ὀρθὸν καὶ ἔξεις καλὰς, ὥστε νὰ κρίνωμεν ὀρθῶς· ἔπειτα τὰ πρέποντα, καὶ νὰ ἡμεθα σπουδαῖοι τὰ ἥθη. Αἱ ὀρέξεις ἡμῶν ἤθελον φέρεσθαι εἰς πράγματα ἔχοντα μόνιμον καὶ σταθερὰν ὥφελειαν, ἐξ ἧς συνίσταται ἡ ἀληθὴς εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου, καὶ δὲν ἠθέλομεν εἶσθαι συχνὰ παίγιον τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης. Ἡ καλὴ ἀνατροφή εἶναι νὰ συνειθίζωμεν τὸ πνεῦμα τῆς παιδικῆς ἡλικίας εἰς τὸ συλλογίζεσθαι ὀρθῶς, καὶ πράττειν καλῶς. Κάτων ὁ ἀρχαῖος, καὶ τοι ἔχων εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ παιδαγωγὸν σοφόν, εὐθὺς ὅμως ὅτε ἐλάβανε παραμικρὰν εὐκαιρίαν ἀπὸ τῶν κοινῶν ὑποθέσεων, μετεχειρίζετο αὐτὴν εἰς ἐπιμέλειαν τῆς ἀνατροφῆς αὐτοῦ. Ἀλλ' ἀρκεῖ τόσον εἰς τὸ παρὸν περὶ τῆς ἀνατροφῆς, διότι μετὰ ταῦτα θέλομεν ὁμιλήσει πλατύτερον.

δ'. *Ἐκ τῆς διδασκαλίας.* Ἔργον τοῦ διδασκάλου εἶναι νὰ μορφώσῃ λογικῶς τὸ πνεῦμα τοῦ μαθητοῦ, νὰ μεταδίδῃ εἰς αὐτὸν ἰδέας ὀρθὰς καὶ ἀληθεῖς, νὰ ἐγχαράξῃ εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ τὰ πρῶτα ἀξιώματα τῆς τιμίας διαγωγῆς, καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ, νὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἱκανὸν νὰ προχωρῇ μόνος εἰς ἀπόκτησιν νέων γνώσεων, καὶ νὰ τελειοποιῇ τὴν ἡθικὴν αὐτοῦ ζωὴν. Ἀλλὰ διὰ τὴν δώσῃ ὁ διδάσκαλος τοιαύτην μόρφωσιν εἰς τὸν μαθητὴν, πρέπει αὐτὸς πρῶτος νὰ ᾔναι τοιοῦτος, καὶ οὐχὶ μόνον νὰ μὴ ἐμπρδίζηται εἰς τὴν καλὴν ἡθικὴν καὶ λογικὴν μόρφωσιν τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὑπὸ τῶν γονέων ἢ ἀρχόντων, ἀλλὰ μάλιστα καὶ νὰ ἐνθαρρύνηται, καὶ νὰ βοηθῆται κατὰ πάντας τοὺς δυνατοὺς τρόπους. Ἐν τοιούτοις σχολαῖσις, κοινοῖς ἢ μερικοῖς, πλάττονται καὶ μορφόνον-